

V Armádním muzeu byla pokřtěna kniha rozhlasových komentářů generála Františka Moravce, které psal za války pro britskou BBC v Londýně

22.2.2024 - | Vojenský historický ústav Praha

Dosud neznámé komentáře brigádního generála Františka Moravce, které v době okupace Československa napsal pro britskou rozhlasovou stanici BBC, objevil v archivu Českého rozhlasu historik Vojenského historického ústavu Praha PhDr. Prokop Tomek, Ph.D.

Materiály ho natolik uchvátily, že se je rozhodl zpracovat do knihy, aby kompletní komentářovou tvorbu významného představitele československého vojenského zpravodajství, který je dnes připomínán zejména jako duchovní otec operace ANHTROPOID, zprostředkoval veřejnosti.

„Objevení Moravcových rozhlasových komentářů v archivu Českého rozhlasu v Praze pro mě bylo vzrušujícím překvapením. Po doplnění o další exempláře v Masarykově archivu a ústavu jsem se rozhodl je přepsat, doplnit poznámkovým aparátem, nezbytným úvodem a vydat. Cesta trvala několik let ale výsledek, myslím, stojí za to,“ říká editor knihy Prokop Tomek. Kniha **„Mluví důstojník ministerstva národní obrany - Londýnské rozhlasové komentáře generála Františka Moravce“** vyšla ve vydavatelství Euromedia v edici Universum.

Ve čtvrtek 22. února vpoledvečer v Armádním muzeu Žižkov knihu pokřtila ministryně obrany České republiky Jana Černochová a vnučka brigádního generála Františka Moravce Anita Moravec Gard, spolu se zástupkyní ředitele vydavatelství Euromedia Petrou Diestlerovou a editorem knihy, historikem Vojenského historického ústavu Praha Prokopem Tomkem.

„Pan PhDr. Prokop Tomek, Ph.D., vědecký pracovník a vedoucí oddělení vojenské historie historicko-dokumentačního odboru Vojenského historického ústavu Praha, se v tomto případě rozhodl pro velmi náročnou, současně ale navýsost záslužnou práci editora významných historických pramenů. Své úsilí zasvětil dalšímu a hlubšímu poznání osobnosti brigádního generála Františka Moravce, který v britském exilu za 2. světové války náležel k okruhu nejbližších spolupracovníků prezidenta republiky Edvarda Beneše. Doposud jsme však neznali další podstatnou stránku jeho činnosti v zahraničním protinacistickém odboji. Byla to jeho poměrně rozsáhlá tvorba vojenských komentářů k aktuální situaci na frontách 2. světové války. V letech 1941–1944 jich vytvořil 72. Všechny zazněly v rámci českého vysílání na vlnách BBC z Londýna. Určeny byly pro posluchače v okupované vlasti. Připomeňme v této souvislosti, že poslech rozhlasového vysílání ze svobodné ciziny nacisté trestali smrtí,“ řekla ministryně obrany České republiky Jana Černochová.

„Rozhlas v době druhé světové války získával svoji roli moderního komunikačního prostředku. Byl v podstatě jediným nástrojem, kterým mohl svobodný svět čelit nacistické a protektorátní propagandě a vyvracet nacistické lži o průběhu války,“ popsal Prokop Tomek důležitost vysílání zahraničního vysílání BBC pro občany v Protektorátu Čechy a Morava. „Generál Moravec se role komentátora ujal v těžkém období, v červenci 1941. Tehdy se zdálo, že nacismus vítězí v Evropě i nově na Východě. František Moravec se však ve svých promluvách nikdy nesnížil k lacinému utěšování či patosu. Soustředil se věcně a střídavě na fakta. Měřil materiální a lidské zdroje, šíři fronty, délky zásobovacích komunikací. Charakterizoval terén, počasí a vliv roční doby. Vzdáleným posluchačům doma přesvědčivě dokazoval, že cíl, který si nacisté vytýčili, nemohou dobýt. Že síly, které proti sobě

vyvolali, nemohou nikdy přemoci. Proto kniha může být i inspirací pro naši dobu," dodal k obsahu knihy Prokop Tomek.

Ministryně obrany Jana Černochová podotkla, že publikované vojenské komentáře je vhodné číst s vědomím, že jde o specifický druh válečné propagandy. „Aby byla vskutku účinná, uvěřitelná, a aby splnila v okupované vlasti svůj účel, musela nutně a přirozeně obsahovat racionální, pravdivé, a hlavně reálné jádro. František Moravec si toho byl vědom. Tvorba vojenských komentářů byla z jistého hlediska jakýmsi přirozeným pokračováním a rozvinutím jeho analytické zpravodajské práce. Ve svém postavení vedoucího činitele exilového vojenského zpravodajství nemohl do vlasti sdělit vše, čím disponoval. Pečlivě vážil slova. Mistrně dovedl sdělit podstatu válečných událostí a nastínit prognózy vývoje války, aniž by zmínil něco, co mělo zůstat plně utajeno," dodala ministryně obrany, která PhDr. Prokopu Tomkovi, Ph.D. pogratulovala k úspěšnému završení jeho projektu a současně všem, kteří se o vydání této práce zasloužili. Ocenila také vysoce profesionální přístup vydavatelství Euromedia Group, které tento knižní projekt realizovalo v edici Universum.

Jana Černochová také zavzpomínala na 26. dubna 2022, kdy se splnilo úsilí řady na křtu přítomných hostů a ostatky generála Františka Moravce byly dopraveny do vlasti ze Spojených států amerických, tedy z jeho druhého, exilového domova. Za velkého zájmu veřejnosti byly uloženy v kolumbáriu hřbitova v generálově rodné Čáslavi.

„Tento okamžik je pro mne krásný. Chtěla bych poděkovat všem, kdo se podíleli na uvedení práce mého dědečka zpět do povědomí. Děkuji všem, kdo se podíleli na návratu jeho ostatků zpět do vlasti a teď i na této knize. Je neuvěřitelné, že se vzpomínky na mého dědečka a jeho dílo otevírají všem zájemcům a především, že budou k dispozici studentům, protože i on sám rád studoval a vzdělával se při každé možné příležitosti. I tato kniha připomíná, že historie nejsou jen fakta, ale především lidé," řekla Anita Moravec Gard, vnučka brigádního generála Františka Moravce.

Prokop Tomek ve svém poděkování vyzdvihl spolupráci s vnučkou brigádního generála Františka Moravce – Anitou Moravec Gard, která nejenže dala souhlas s publikací textů jejího dědečka, ale byla i mimořádně nápomocna při hledání vhodných fotografií pro knihu. Poděkoval také spolupracovníkům v nakladatelství a kolegům z Vojenského historického ústavu Praha – redaktorům odborného časopisu Historie a vojenství Davidu Pazderovi a Jiřímu Ohlídaloovi. „Děkuji také kolegům Karlu Strakovi za doplnění fotografické přílohy v knize, a Michalu Cápovi za kontrolu anglického resumé," dodal Prokop Tomek s tím, že přestože v úvodu knihy doplnil řadu poznatků o tehdejší vojenském vysílání, je tato část bojů idejí a propagandy v podstatě stále málo známým terénem, vhodným pro další bádání.

Předání kopie dokumentu navrhuujícího generála Moravce na americké státní vyznamenání

Ministryně obrany na závěr předala řediteli Ředitelství speciálních sil Ministerstva obrany České republiky brigádnímu generálově Miroslavu Hofírkovi kopii dokumentu z prosince 1944, v němž je doporučeno udělit generálu Františku Moravcovi americké státní vyznamenání Záslužná legie ve stupni důstojník za jeho mimořádné zásluhy. Toto vyznamenání bylo generálu Moravcovi uděleno na základě vládního nařízení číslo 9260 a podle pokynu prezidenta Spojených států Harryho Trumana americkým Ministerstvem války v květnu 1945.

Odtajněný dokument amerického Úřadu strategických služeb předal ministr obrany Spojených států Lloyd Austin při své návštěvě Prahy v září 2022 ministryni obrany České republiky Janě Černochové.

<https://www.vhu.cz/v-armadnim-muzeu-byla-pokrtena-kniha-rozhlasovych-komentaru-general-a-franti-ska-moravce-kt-re-psal-za-valky-pro-britskou-bbc-v-londyne>